

Vier vertelvormen:
Tanbun, Renga, Tanhaibun, Haibun

Rond 500 AD, ruim 1500 jaar geleden, ontstond in de Japanse literaire cultuur de dichtvorm tanka (waka). Daarin vervloeit een natuurimpressie met een persoonlijk gevoel. De dichtvorm is vijf regels met doorgaans 5-7-5-7-7 lettergrepen. Deze tanka-vorm wordt nog steeds beoefend; ook buiten Japan.

J. van Tooren bezorgde ons honderden vertalingen, gaf een indrukwekkend overzicht van tanka door de eeuwen heen en beschreef de tankageschiedenis in: *Tanka – Het lied van Japan*. De tanka wordt door poëziekenner/poëziefhebbers *het lyrische hoogtepunt* in de Japanse poëzie genoemd. Tevens ontwikkelt zich het opgewekte, vaak ondeugende maar spitse maatje van de tanka, de kyoka, die vaak menselijk gedrag weergeeft; en een tanka-variant: de sedoka, zes regels met doorgaans 5-7-7-5-7-7 lettergrepen, menig keer een weemoedig lied voor met elkaar bij een houtvuur in de schemering.

Twee tanka's en kyoka:

Dat deze herfst kwam,
langzaam en haast onmerkbaar,
heb ik niet gezien;
maar het geluid van de wind
maakte mijn hart onrustig.

Fujiwara no Toshiyuki, † 901

Als het wilde gras
ergens ver in de bergen,
zo is mijn liefde;
hoger en hoger groeit het,
niemand – waar dan ook – weet het.

Vrouwe Ono no Yoshiki, † 902

Van alle dingen
is er niets feestelijker
dan een vaal doodshoofd;
houd dat in gedachten, en –
voel je er ontspannen bij.

Sojun Ikkyu, Zenmeester, 1394-1481

Karel Hellemans, em. hoogleraar in Japanse Cultuur, benadrukt dat veel tanka's 'ingeweven' zijn in (poëtisch) proza, in een context passen, elkaar doordesemend. Op die wijze vertellen zij een verhaal, beschrijven een gebeurtenis, geven een specifiek tijdsbeeld.

Een tanka en een tekst tezamen worden een tanbun genoemd: tanbun = *tan* van tanka, *bun* van verhaal, geschiedvertelling, expressie. Frits Vos, Japanoloog, is kenner en vertaler van tanbunwerk, getuige o.m.: *Als dauw op alsemladeren*, Meulenhoff, 1988. Tot nu toe werd in plaats van tanbun over een *schaduwspoor* gesproken; een poëtisch begrip. Dit poëziebegrip schaduwspoor is vervangen door tanbun, een feitelijke aanduiding.